

УДК 323.233:329(666.2)

С. Кулик – кандидат політичних наук,
доцент кафедри країнознавства і
міжнародних відносин
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Джордж Веа – форвард ліберійської політики

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства
і міжнародних відносин СХУ ім. Лесі Українки*

Розглянуто особливості політичної діяльності відомого футболіста Джорджа Веа, його вплив на суспільно-політичні процеси в Ліберії. Звернуто увагу на те як спортивні досягнення сприяли його просуванню у політиці, діяльність заснованої ним політичної партії.

Ключові слова: Джордж Веа, футбол, Ліберія, Конгрес за демократичні зміни, президентські вибори, опозиція.

Kulyk Serhij. George Weah – Forward Liberian politics. The features of political activity of the known footballer George Bea are considered, his influence on social and political processes in Liberia. Displace attention on that assporting achievements assisted his advancement in politics, activity of the political party founded by him.

Key words: George Weah, soccer, Liberia, Congress for Democratic Change, presidential election, opposition.

Актуальність дослідження Популярність деяких спортсменів надзвичайно висока на їх батьківщині, що дає змогу їм брати участь у політичній боротьбі за керування державою. Так трапилось на виборах у західноафриканській країні Ліберія у 2005 р., де балотувався відомий футболіст, володар «Золотого м'яча» Джордж Веа.

Мета дослідження – аналіз особливостей політичної діяльності Дж. Веа.
Завдання: з'ясувати спортивну похідну політичної діяльності Дж. Веа й простежити його участь у суспільно-політичних процесах у Ліберії.

Виклад основного матеріалу. В Ліберії футбол – це національний вид спорту. Навіть у розпал громадянської війни ворогуючі сторони відкладали зброю, щоб прийти на матчі. Не дивно, що Дж. Веа – володар майже всіх індивідуальних відзнак у світовому футболі, має шалений авторитет і популярність в країні. Виходець із бідної родини (90 % населення живе за межею бідності), для багатьох ліберійців він став втіленням африканської мрії, гордості за свою країну (табл. 1).

У 2003 р. Джордж Веа закінчує свої виступи й активно долучається до суспільно-політичних процесів на батьківщині. Свої спортивні досягнення він конвертує у створення опозиційної до чинної влади політичної партії – Конгрес за демократичні зміни (CDC), здійснює поїздки країною. Як кандидат у президенти Ліберії брав участь у перших вільних і демократичних виборах (2005 р.) після закінчення чотирнадцятирічної громадянської війни. Суперником Дж. Веа на виборах була досвідчений політик, вітчизняна «Залізна леді», випускниця Гарварду, чиновник Світового банку – Елен Джонсон-Серліф (Партія єдності, PU). Увага світової спільноти до перебігу виборів була зумовлена й тим, що за їх результатами очолити країну міг перший у світі футболіст-президент або перша в історії Африки жінка-президент. Хоча Дж.Веа приніс «свіже політичне дихання», однак програв вибори у другому турі.

Таблиця 1.

Особливості біографії Джорджа Веа (до 2005 р.)

<i>Походження</i>	м. Монровія (1966 р.н.), належить до корінних мешканців Ліберії, виховувався у багатодітній родині (15 дітей), бабуся Емма залучила до футболу
<i>Родина</i>	Під час громадянської війни загинув один з братів, багато друзів Джорджа
<i>Освіта</i>	На час виборів 2005 р. навіть не закінчив школи
<i>Професія</i>	Працював оператором у телекомпанії
<i>Знання мов</i>	Англійська, французька, італійська
<i>Спортивні досягнення</i>	Почав виступати за футбольні команди у 15 р. Грав у чемпіонатах Камеруну, країн Європи, ОАЕ. Володар «Золотого м'яча» (1995 р.), кращий футболіст Африки XX ст. Капітан збірної Ліберії з футболу, ніколи не відмовлявся виступати за збірну, яку утримував за свої кошти. Зазнавав расистських нападок під час виступів
<i>Хобі</i>	Баскетбол, активно займається музикою
<i>Бізнес</i>	Місцевий олігарх: володіє землею, підприємствами, має мережу швидкого харчування (м. Нью-Йорк), власну марку одягу
<i>ЗМІ</i>	Власник телеканалу «Clar TV», радіо «King FM»
<i>Політична діяльність</i>	Вперше заявив про готовність йти в політику у 1996 р. Посол миру ЮНІСЕФ (1997 р.), брав участь в програмах з імунізації населення Африки, здійснював великі пожертви на благодійність. Яскрава публічна персона. Активна громадянська діяльність: відкриття футбольних майданчиків, шкіл для дітей, заснував ФК «Джуніор Профешнл» (Монровія). Відкрито виступив проти корумпованого керівництва країни. Влада переслідувала сім'ю футболіста, яка була змушена переїхати в США
<i>Громадська думка</i>	Людина, яка подавала позитивний образ Ліберії під час громадянської війни, гордість країни. Ліберійці вважають, що президентство Веа дасть швидкий економічний розвиток у країні. Як свідчення авторитету й поваги отримав прізвиська – Король, Бог, Містер Джордж, Оппонг («той, кого поважають»), «опозиційний Кінг-Конг». Коментар власника ФК «Мілан», прем'єр-міністра Італії С.Берлусконі: «Веа належить створити нормальну країну з того, що до цього часу було лише точкою на карті»

На наступних виборах Дж. Веа балотувався на пост віце-президента Ліберії разом із головним кандидатом від опозиції на пост президента Уїнстоном Тубманом. Характерно, що Дж. Веа не визнавав результатів виборів.

У 2014 р. на парламентських виборах Дж. Веа переконливо переміг Роберта Серліфа, сина президента країни у столичному окрузі Монтсеррадо – найчисельнішому за населенням у Ліберії (табл. 2). Експерти відразу спрогнозували, що Дж. Веа не буде «Бобо-законодавець»^{*} [3]. Загалом, Конгрес за демократичні зміни від часу свого заснування постійно досить чисельно представлений в обох палатах парламенту Ліберії.

Таблиця 2.

^{*} «Бобо-законодавці» – представники і сенатори, які в основному мовчать і не беруть участь в обговореннях, запропонованих законопроектів, або їх комунікації, або які, як правило, відсутні, перебувають у відрадженому стані, чи не є лобістами, або співавторами законопроектів.

Участь Джорджа Веа у виборах

Особливості виборчої кампанії	Кількість голосів виборців, %
Вибори президента 2005 р.	
<i>Перший тур, 11 жовтня</i>	
<p>У процесі підготовки до передвиборчої кампанії перша поява Дж. Веа викликала хаос у м. Монровія. Він об'їхав всю Ліберію.</p> <p>Гасло кампанії: «Нас привела сюди любов до свободи». Пункти програми:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Я – людина миру й вірю, що прийшов час побудувати кращу Ліберію. Необхідно роззброїти і вигнати війну й тероризм з нашої країни. 2. С.Берлусконі – приклад для наслідування, він мене надихає. 3. Я поважаю усіх своїх суперників на виборах і нікого з них не боюсь. Багато з них були раніше міністрами, але нічого не зробили. А всі гроші розкрадені. А я ніколи не крав і не буду. 4. Колишніх учасників бойових дій потрібно реабілітувати. Необхідно змінити їх життя і дати їм ще один шанс. Уряд повинен серйозно зайнятись проблемами дітей, зокрема, знищити дитячу проституцію. 5. Підняти рівень життя населення в провінції – забезпечити електрикою, чистою водою, освітою, житлом, дорогами, знизити їх вартість. <p>Електорат Дж.Веа – молодь, ветерани громадянської війни. Організував акцію «Марш мільйонів» (100 тис. осіб, Монровія). Показав власний приклад – проголосував першим у день виборів</p>	<p>Дж.Веа (CDC) – 28,3%;</p> <p>Е.Джонсон-Серліф (PU) – 19,8%</p>
<i>Другий тур, 8 листопада</i>	
<p><i>Причини поразки:</i> відсутність політичного досвіду й освіти. Дж.Веа вважав, що «для вирішення основної проблеми країни – енергетичної – доктором наук бути необов'язково». У Ліберії кожен другий мешканець не вміє читати або писати. Тому прихильники Веа стверджували, що його порядність безсумнівна, коли інші руйнували Ліберію, він один з небагатьох, хто допомагав їй.</p> <p>Явка виборців – 59%.</p> <p>Відмовився на запрошення Е.Джонсон-Серліф увійти до складу її уряду. Оскаржував результати виборів, однак голова місії ООН назвав голосування «мирним та прозорим». Прихильники Веа вийшли на протест з гаслами «Або Джорд, або ніхто!», спровокували зіткнення з поліцією. Дж. Веа закликав їх гідно прийняти поразку й не виходити на вулиці</p>	<p>Е.Джонсон-Серліф – 59,4%,</p> <p>Дж.Веа – 40,6%</p>
Вибори президента, 2011 р.	
<i>Перший тур 11 жовтня</i>	
<p>Звинуватили виборчу комісію у маніпулюванні підрахунком голосів на користь діючого президента Е.Джонсон Серліф. У результаті мітингів загинуло декілька осіб.</p>	<p>Е.Джонсон-Серліф (CDC) – 43,9%,</p> <p>У.Тубман (CDC) – 32,7% [1]</p>
<i>Другий тур, 8 листопада</i>	
<p>За кілька днів до голосування У.Тубман закликав своїх прихильників бойкотувати вибори й заздалегідь оголосив, що не</p>	<p>Е.Джонсон-Серліф –</p>

визнає їх результатів. Дж. Веа і CDC звинуватили в отриманні грошей від опозиції. Явка виборців – 37%.	90,2% У.Тубман – 9,2%
Вибори до Сенату, 20 грудня 2014 р.	
Вибори були заплановані на 14 жовтня, але їх декілька разів переносили через спалахи лихоманки Ебола. Президент заборонила всі політичні мітинги, агітацію в столиці, заявивши, що це дозволить запобігти подальшому поширенню вірусу. CDC трактував цю заборону на користь передвиборчої кампанії сина президента. Дж. Веа підтримав президент Ліберійської футбольної асоціації, медіамагнат Муса Біліті. Побоювання заразитись вірусом зумовило низьку явку виборців – 25,2%. <i>Діяльність CDC у Сенаті (2015 р.):</i> контроль за діяльністю Національної нафтової компанії Ліберії; запровадження біометричної системи реєстрації виборців; пошук підтримки Ліберії міжнародною спільнотою, ООН, урядом США, Африканським Союзом, ЄС, ЕКОВАС, країнами басейну річки Мано; розширення військової та цивільної присутності Місії ООН у Ліберії (МООНЛ)	Дж. Веа (CDC) – 78% Р. Серліф (незалежний кандидат) – 10,8%
Президентські вибори 2017 р. – перспектива	
Кандидатура Дж. Веа заявлена від опозиційної партії CDC, яка розглядає вибори 2017 р. як важливий крок в післявоєнному демократичному перехідному процесі. <i>Програма Дж. Веа:</i> Забезпечення питною водою, проблеми санітарії, залучення інвестицій; пошук внутрішнього примирення й співпраці з іншими політичними партіями у підготовці до виборів 2017 р. Висловлювання Дж. Веа: біда Ліберії – відсутність прогресивного лідера.	За прогнозами, партія може набрати до 30% голосів виборців

Проведення виборів, розвиток демократичних інституцій дозволило Президенту США Б.Обамі в листопаді 2015 р. підписати закон про зняття економічних санкцій проти Ліберії. В цьому теж є значна заслуга Дж. Веа. Відомий в минулому футболіст заявив, що буде висувати свою кандидатуру на майбутніх президентських виборах у 2017 р. Тому зараз «працює над покращенням свого сенаторського портфеля», і з цією метою здійснює агітаційні поїздки по країні (табл. 3).

Таблиця 3.

Особливості політичної діяльності Джорджа Веа на сучасному етапі

<i>Проживання</i>	Періодично живе в Ліберії, здебільшого у США, де любить інтереси своєї країни і проводить зустрічі з членами та прихильниками CDC у США
<i>Освіта</i>	Закінчив коледж у Флориді, університет в Майямі (2009 р.): вивчав кримінальне право, політологію, управління бізнесом
<i>Лідер партії</i>	Засновник і політичний лідер найбільшої опозиційної партії – Конгрес за демократичні зміни (CDC) (2005 р.). Програма партії: низова демократія, соціальна справедливість і рівність, підзвітність та прозорість, ненасильство, повага до різноманітності, гендерна рівність, права дитини, екологічна відповідальність, глобалізація

<i>Благодійна діяльність</i>	Написав і виконав пісню, у якій просить світ допомогти Африці подолати лихоманку Ебола (серпень 2014 р.), а весь дохід від продажу записів передав до Міністерства охорони здоров'я Ліберії
<i>Критика політичної діяльності</i>	«Футболіст-популіст»; часта відсутність у Ліберії; звинувачення у причетності до замовних убивств. Партія Дж. Веа функціонує як приватна організація, а не як політичний рух [2]

Висновки Дж. Веа був і залишається центральним «форвардом» ліберійської політики. Спортивна слава, фінансова незалежність, наявність медіа-ресурсів дали можливість протягом короткого часу здобути визнання у вітчизняній політиці. Власна політична партія, підкреслена опозиційність, продумані виборчі кампанії, амбіції й націленість на результат перетворили його на самодостатнього політичного діяча, який пройшов шлях від конфронтації до пошуку політичних союзників. Політичні перспективи Дж. Веа чітко визначені – це участь у президентських виборах 2017 р.

Джерела та література

1. Кедич О. Голова ліберійського виборчого спростував заяви про фальсифікацію виборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/498194>. 16.10.2011.
2. Liberia's opposition. Seeking its destiny [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economist.com/blogs/baobab/2012/11/liberias-opposition>. 13.11.2012 р.
3. Leroy M. Sonpon. Liberia: «Weah Will Not Be a «Bobo» Senator» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://allafrica.com/stories/201412311110.html>. 30.12.2014.